

بسمه تعالی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۰/۲

عنوان استاندارد (تدوین):

استاندارد ملی ویژگی های تولید بذر گیاه دارویی گشنیز در مزرعه و آزمایشگاه

بذر و نهال سالم و اصلاح شده یکی از عوامل بسیار تأثیر گذار بر تولید و تنوع آن در هر کشور می‌باشد. از این رو، تلاش در ترویج و توسعه و نیز حفظ ارقام جدیدی که از طریق به‌گزینی توسط مراکز تحقیقاتی و یا اشخاص حاصل می‌شود، از اولویتهای مراکز تصمیم‌گیری کشاورزی کشورها است.

مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال دارای دو رسالت اصلی در ارتباط با تولید بذر و نهال کشور است. اول اینکه ارقام جدید را به هر نحو که ایجاد شده باشند ثبت کند تا حقوق صاحبان آنها محفوظ بماند که در این راستا محققین اصلاح ارقام و افراد صاحب‌نظر که در انتخاب رقم جدید تبحر دارند مطمئن شوند که حقوق مادی و معنوی آنها پایمال نخواهد شد. وظیفه دوم ایجاد یک بستر مناسب برای توسعه ارقام تجاری جدید است. در این راستا، تعریف استانداردهای لازم برای تمام مراحل تولید و حفظ رقم یا ارقام برتر و کمک به معرفی آن به جامعه کشاورزی کشور بر عهده این مؤسسه گذاشته شده است. در این راستا و در ادامه تهیه استانداردهای بذر و نهال، مجموعه موجود تحت عنوان ویژگی‌های تولید بذر گیاه دارویی گشنیز در مزرعه و آزمایشگاه تهیه و در آن ویژگی‌های ضروری یک مزرعه تولید بذر استاندارد و به تبع آن بذر قابل گواهی تشریح شده است. امید است این مجموعه که با تلاش تعدادی از متخصصین کشاورزی در رشته‌های مختلف و نیز مشاوره حضوری و غیر حضوری همکاران علمی و تجربی تهیه شده است، بتواند سبب ارتقاء صنعت تولید بذر گشنیز و فرآورده‌های آن گردد. برای اعتلای هرچه بیشتر مجموعه قوانین و مقررات و رفع اشکالات و ابهامات احتمالی آن، این دستورالعمل هر دو سال یکبار قابل اصلاح و تجدید نظر می‌باشد. لذا از همه دست‌اندرکاران تولید بذر درخواست می‌شود در حل مشکلات احتمالی علمی و عملی این مجموعه با این مؤسسه همکاری نمایند تا در نهایت صاحب دستورالعمل علمی-عملی توانمند و مؤثری در کشور باشیم.

بذر گیاه دارویی گشنیز یکی از مهمترین اقلام صادراتی ایران در زمینه گیاهان دارویی می‌باشد. گشنیز با نام علمی *Coriandrum sativum* L. گیاهی یکساله و از تیره چتریان (*Apiaceae*) می‌باشد که منشا آن نواحی شرقی مدیترانه (خاورمیانه) گزارش شده است. گشنیز از قدیمی ترین گیاهان دارویی شناخته شده نزد انسان است. از اسانس گشنیز در صنایع غذایی، آرایشی و بهداشتی، نوشابه سازی و همچنین در صنایع دارویی استفاده فراوانی می‌شود. میوه (بذر) و پیکره رویشی

گشنیز حاوی اسانس است و این گیاه در اکثر فرماکوپه ها به عنوان گیاهی دارویی معرفی شده است. در صنایع داروسازی از مواد موثره این گیاه به عنوان بادشکن، ضد نفخ، هضم کننده غذا و بهبود طعم بعضی از مواد دارویی بد مزه استفاده می‌شود. مقدار اسانس گشنیز بسته به نوع گیاه و شرایط اقلیمی محل رویش، بین ۰/۵ تا ۲ درصد می‌باشد. مهمترین ترکیب اسانس گشنیز لینالول (۶۰ تا ۸۵ درصد) می‌باشد. همچنین بذر گشنیز حاوی ۱۸ تا ۲۸٪ روغن، ۳۰٪ پروتئین و مقدار قابل توجهی ویتامین آ و ث می‌باشد (امیدبیگی، ۱۳۸۶). کشت گشنیز در بسیاری از نقاط ایران از جمله استان های همدان، قزوین، آذربایجان، کرمان، کرمانشاه، بوشهر، سیستان و بلوچستان و یزد صورت می‌گیرد.

استانداردهای تولید بذر گشنیز (*Coriandrum sativum* L.). (آزاد گرده افشان) - مزرعه

گواهی شده Certified	الیت Registered	سوپر الیت Foundation	موارد	
۳ سال	-	-	فاصله دو کشت (حداقل سال)	
۸۰۰	-	-	فاصله ایزولاسیون (حداقل متر)	
یک بوته	-	-	سایر ارقام و توده ها (حداکثر تعداد در ۱۰۰۰ بوته)	
.			سایر گونه های جنس مربوطه (حداکثر تعداد در ۱۰۰۰ بوته)	
صفر در زمان برداشت بذر (آخرین بازدید)			قرنطینه ای، سس	علفهای هرز غیر مجاز (حداکثر تعداد در هکتار)
*				سایر علفهای هرز (حداکثر در متر مربع)
-			زنبور بذر خوار گشنیز (Systole. Coriandri)	آفات
-				بیماریها (ویروسی، قارچی و ...)

توصیه ها:

- احداث مزارع بذری بصورت کشت پاییزه در صورت امکان وجین بموقع علف های هرز و در غیر اینصورت کشت در اوایل بهار توصیه می شود.

- جهت تولید بذر باکیفیت بهتر و عملکرد بیشتر بهتر است بذر در شرایط آبی تولید شود.

* توصیه فنی در مورد همه نباتات وجینی، پاک بودن مزرعه از علفهای هرز و امکان بازرسی مزرعه به سهولت می باشد.

استانداردهای تولید بذر گشنیز (آزاد گرده افشان) - آزمایشگاه

گواهی شده Certified	الیت Registered	سوپر الیت Foundation	موارد
۹۷	-	-	خلوص فیزیکی (حداقل درصد)
۳	-	-	مواد جامد (حداکثر درصد)
-	-	-	بذر سایر محصولات (حداکثر تعداد در 40 گرم)
۷۰	-	-	قوه نامیه (حد اقل درصد)
۱۰	-	-	رطوبت (حداکثر درصد)
۰	-	-	بذر علفهای هرز غیرمجاز (حداکثر تعداد در ۴۰۰ گرم)
۲۰	-	-	بذر سایر علفهای هرز (حداکثر تعداد در ۴۰۰ گرم)
۰	-	-	آفات
-	-	-	بیماریها